

СТАНОВИЩЕ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА СТОПАНСКА КАМАРА

ОТНОСНО: ПРОЕКТ НА ИНТЕГРИРАН ПЛАН В ОБЛАСТТА НА ЕНЕРГЕТИКАТА И КЛИМАТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ (ИНПЕК) НА МИНИСТЕРСТВО НА ЕНЕРГЕТИКАТА

Българска стопанска камара – съюз на българския бизнес изразява следното становище по проекта на ИНПЕК, представен през м. януари 2019 г.

1. **Приемаме изключително амбициозните цели спрямо достигнатите нива и целеви прагове, възприети от ЕК, вкл. 32% дял на енергията от ВЕИ в брутно крайно потребление на енергия, 32,5% подобрене на енергийната ефективност и поне 15% междусистемна свързаност, произтичащи от приетите амбициозни цели на ЕС.**

Те обаче следва да бъдат обвързани със значителна преоценка на прогнозите за ръст на БВП, за развитие на брутно и крайното енергийно потребление, след прецизиране на обхвата и скоростта на въвеждане на заместващи мощности, дългосрочния енергиен микс, дела на преките и косвени субсидии като в БВП и други основни управляващи параметри.

2. Приемането и изпълнението на ИНПЕК, респ. - на добре балансирана и амбициозна национална енергийна стратегия до 2030 г., (2040/2050 г.), е от изключително значение за развитието на българската икономика в следващите десетилетия. Тя следва да обслужи амбициозни, но достижими национални цели до 2030 г., **вкл. радикално скъсяване на дистанцията спрямо средното равнище на ЕС** на доходи и производителност, измерена като БВП/пч на жител, при сегашно ниво от около 50%. Същевременно, декарбонизацията на икономиката, нисковъглеродният растеж и снижаването на енергийната интензивност на икономиката следва да бъдат постигнати при **най-ниски, икономически и социално приемливи за обществото и бизнеса, разходи.**

Подчертаваме, че периодите 2020-2030 г. и 2030-2050 г. са от решаващо значение за постигане на радикален обрат в икономическо и социално сближаване на България за доближаване до средното равнище на ЕС, спрямо тенденциите от последните тридесет години.

Заложеният **общ ръст на БВП от 2,3%¹** до 2030 г. спрямо 2020 г. не обслужва тези цели. Обратно, неговата реализация, вкл. в по-дългосрочен план, обрича икономиката на страната на загуба на конкурентоспособност, на енергийна бедност, на „програмирано“ съхраняване, и дори отдалечаване от средното ниво на икономическо развитие в ЕС.

В тази връзка подчертаваме, че аналогично на действащата енергийна стратегия до 2020 г., проектът на ИНПЕК е изграден не върху ключови управляващи показатели и макроикономически допускания за развитие на българската енергетика и икономика на националните компетентни органи, а на поръчаните от ЕК, т. нар. референтни сценарии за 2013 и 2016 г. по модела PRIMES на Атинския технически университет². Част от тях са представени в приложение към настоящото становище, като са допълнени и сравнени с актуални отчетни данни на НСИ и прогнози на МФ /2020г./ за БВП.

Възприемането на заложения **пасивен енергиен сценарий** и изключително скромно прогнозиран ръст на брутно и крайното енергийно потребление, на нереалистично високите цели за енергийна ефективност и изпреварващ ръст на дела на ВЕИ в крайното енергийно потребление по модела PRIMES, ще ограничи радикално възможностите за устойчив ръст на БВП, за масирани инвестиции в енергийна инфраструктура и в заместващи мощности, за нарастване на енергийното потребление в бита и в енергоемки, но енергийно ефективни конкурентни производства, за устойчиво развитие на основните икономически сектори и използване на потенциала на туристическата индустрия, селското стопанство, експорта и иновациите.

¹ Заложената прогноза на стр. 127 за БВП към 2020 г. в проекта на ИНПЕК от 50 млрд Евро по текущи цени очевидно не е техническа грешка, а компромисна оценка между сценариите на ЕК в „Тенденции за развитие на енергетиката, транспорта и емисиите на парниковите газове в ЕС към 2050“, по референтните сценарии за 2013 и 2016 г. Виж приложението към настоящото становище.

² Виж: „Тенденциите за развитие на енергетиката, транспорта и емисиите на парниковите газове в ЕС към 2050“.

Горните изводи се потвърждават и от **заложения регресивен сценарий за намаляване на конкурентоспособността на българската икономика до 2050 г.**, свързан със:

- значително занижен ръст на БВП на България спрямо дългосрочните прогнози за ЕС;
- значително съкращаване и обръщане на диференциала между средния разход за брутно производство на ел. енергия между България и ЕС-28, съответно - от 68 към 85 €'13/MWh на 88 към 79 €'13/MWh през периода 2015 - 2050г.;
- значително съкращаване на диференциала между средната цена на ел. енергията за крайно потребление между България и ЕС-28, съответно - от 89 към 144 €'13/MWh на 145 към 163 €'13/MWh през периода 2015 - 2050 г.;
- изпреварващ ръст на дела на ВЕИ в крайното енергийно потребление спрямо средното ниво за ЕС-28;
- нарастващ дял на енергийните разходи в БВП от около 21% през 2000 г. до над 32% в дългосрочна перспектива за България при стабилизиране на средното равнище за ЕС-28 от 9,4% на 10,6% за същия период.

В тази връзка, УС на БСК категорично настоява за **преработване на основния макроикономически сценарий** и възприемане на дългосрочен средногодишен ръст на БВП от минимум 1,5-2 пр. п. по-висок от този на ЕС-28 до 2030 г. /съответно, 3-3,4% за България/ и минимум с един пр. п. по-висок от този на ЕС-28, съответно - възприемане на общ средногодишен ръст от 2,5%³ за периода 2030-2050 г.

Предлаганите цели са амбициозни, но реалистични и безалтернативни от гл. т. на необходимите минимално приемливи темпове на сближаване на производителността, икономическото развитие, доходите и потреблението спрямо средните равнища в ЕС в перспектива до 2050 г.

На тази основа, **следва да се преизчислят всички допускания** за прогнозно брутно и крайно потребление, енергиен и въглероден интензитет, енергийна ефективност, скорост на обновяване на електроенергийните мощности, преносна и разпределителна мрежа, структура на енергийното производство (в т.ч. безвъглеродна и ниско въглеродна енергия, респ., ядрена енергия и ВЕИ).

3. Неприемлив е фокусът върху развитие на ВЕИ над определените национални цели в рамките на ЕС. Това се отнася особено за инсталирането на соларни и ветрови генератори при високи крайни продажни цени за индустриални и битови потребители, респ. - отнемане на значителни масиви от общия поземлен фонд, независимо от декларираните намерения за отказ от субсидиране на ВЕИ след 2030 г.

Заложените цели за ВЕИ допълнително ще увеличат цената на общия енергиен микс и тежестта върху бизнеса и населението, особено като се отчетат разходите по закупуване на емисионни квоти от термичните електроцентрали до 2030 г.

Следва да се конкретизира делът в тона нефтен еквивалент на производството от основните източници на ВЕИ (долен и горен праг), в т.ч. хидро-, вятърна, слънчева и геотермална енергия, биомаса, биогаз, течни биогорива. **Допълнително следва да се посочат липсващите прецизни оценки за прогнозните инвестиционни и оперативни разходи.**

Следва да се рамкират ефективни, в т.ч. ценови стимули за производство на електроенергия от ВЕИ за собствени нужди, като се елиминират инвестиционните разходи за присъединяване към разпределителната и преносна система.

4. Следва да бъде разработен целеви енергиен баланс до 2030-2040 г. и представен в разгънат вид, по модела PRIMES, използван от ЕК.

По такъв начин ще бъдат структурирани и визуализирани всички ключови управляващи параметри, в т.ч. детайлизирана структурата на енергийното производство и потребление, цели за подобряване на енергийния и въглероден интензитет на икономиката и степен на енергийна зависимост.

5. Следва да се изготви и представи паралелна Национална енергийна стратегия до 2030 г., в съответствие с изискванията на чл. 4, ал. 2, т. 1 от Закона за енергетиката,

³ Все още липсва публичен достъп до дългосрочните макроикономически прогнози, разработвани от МФ. БСК многократно е предлагала тяхното публикуване от МФ и използване като единствена база при изготвяне на дългосрочни стратегически документи, вкл. преработване на приетата национална транспортна стратегия до 2030г.

като се включат основни принципи и изисквания към ценообразуването на електро- и топлоенергията, включително:

- покритие на действителните разходи за битовите потребители на основата на реални икономически разчети и прекратяване на кръстосаното субсидиране на битовите за сметка на индустриалните потребители;
  - прекратяване субсидирането на топлоенергията чрез цените при комбинирано енергопроизводството;
  - промени в тарифирането на електроенергията и топлоенергията, прекратяване на практиката за използване на енергийните цени като социален инструмент и осъществяване на социалните функции чрез социалното подпомагане;
  - значително намаляване на общите разходи за подпомагане на енергетиката - през 2016 г. те възлизат на 2,7% от БВП, което превръща страната ни в лидер в ЕС-28⁴;
  - целеви характер на социалната политика и подпомагане, като „енергийните“ помощи и субсидии се предоставят целево.
- б. В проекта на енергийна стратегия до 2030 г. следва да бъде включен ясен график и отговорни институции за **изпълнение на общеевропейските задължения на** България, вкл. чрез:
- либерализация и демонополизация на енергийния сектор при съхраняване на конкурентоспособни мощни структури с относителни предимства на европейския и регионален енергиен пазар, изграждане на регионална електроенергийна борса;
  - либерализация и диверсификация на газоснабдяването, присъединителната мрежа и източниците за доставка, разширяване на газоразпределителната мрежа с цел оптимизиране на доставките, намаляване на въглеродната зависимост и радикално увеличаване на дела на битовото потребление;
  - пълна прозрачност на проучванията, обосновката, проектирането и реализацията на големите енергийни, включително ядрени проекти, в т.ч. икономическа възвращаемост, цени на енергийните доставки спрямо алтернативни ВЕИ и мерки за енергийна ефективност, въглероден (емисионен) интензитет спрямо инвестиционните и експлоатационните разходи;
  - обвързване на националната енергийна стратегия с плановете за нисковъглеродна енергетика на регионите за планиране, общините и основните икономически сектори;
  - промяна в политиката за насърчаване изграждането на ВЕИ за преобладаващо собствено потребление, осигуряващи пълна или частична енергийна независимост на публични сгради, хотели, ресторанти, жилищни сгради, вкл. чрез промени в Закона за собствеността, Закона за етажната собственост и др.;
  - прилагане на широка програма за развитие на т. нар. интелигентни градове и нисковъглероден транспорт и устойчива градска мобилност;
  - ускорена реализация на ключовите енергийни проекти с максимално частно финансиране;
  - нови ядрени и хидромощности, проекти за оползотворяване на биомаса и биогаз, геотермични източници, микроенергетика за собствено потребление, битова и промишлена газификация, устойчиво урбанистично и пътно проектиране, намаляващи разходи за енергия в транспорта и др.;
  - предоговаряне на дългосрочните договори с обновените ТЕЦ.

УС на БСК

23.01.2019 г.

⁴ Study on Energy Prices, Costs and Subsidies and their Impact on Industry and Households. Trinomics B.V., 2018.

Ключови показатели за развитие на българската енергетика, включени в проекта на Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Р България до 2030-2050 г. (ИНПЕК)

	2013	2016	2021	2024	2027	2030	2035	2040	2045	2050
Брутно вътр. енерг. потребление, ktoe, в т.ч.:		18152	20220	19310	18854	18711	18762	18593	17779	17732
Енергийна интензивност на брутното вътрешно потребление, toe/млн. лева (2010)		220	200	170	160	150	130	120	110	100
Крайно потребление, ktoe	8597	10017	10018	9714	9431	9169	9280	9406	9462	9535
Енергийна интензивност на крайното потребление, toe/млн. лева		99	100	90	80	70	60	60	50	50
Дял на енергията от ВИ в брутното крайно потребление на енергия в страната, %		18,8	16	21	23	25				

Изт.: ИНПЕК

Изменение на БВП, млн. евро

БВП млн. евро	2005	2010	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
ИНПЕК	32174	38230	41271	50002	57785	65200	71195	76147	81523	86894
НСИ, МФ		38230 НСИ	45288 НСИ	63721 МФ						

Изт.: ИНПЕК, НСИ, МФ

Прогнози на емисиите в подсектор Енергийна индустрия

Година	1988	1990	2016	2020	2025	2030	2035	2040
Общи емисии в Gg CO2 eq	42 179	38 677	27 128	37 068	29 937	26 636	19 614	19 532

Изт.: ИНПЕК

Ключови показатели за развитие на българската енергетика по референтните сценарии на ЕК „Тенденции за развитие на енергетиката, транспорта и емисиите на парниковите газове в ЕС към 2050“ по референтните сценарии за 2016 г. /модел PRIMES на Атинския технически университет/

Година	2000	2005	2010	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	'00- '10	'10- '20	'20- '30	'30- '50
БВП (000М€13) БГ	25	33	38	40	45	50	53	57	61	64	67	4,1	1,8	1,7	1,2
БВП (000М€13) ЕС28	11231	12351	12895	13427	14550	15585	16682	17977	19431	20924	22526	1,4	1,2	1,4	1,5
Брутно вътр. енерг. потребление (ktoe) БГ	18523	19754	17770	16469	16364	15916	15745	15576	15457	14812	15387	-0,4	-0,8	-0,4	-0,1
Крайно вътрешно търсене БГ в т. ч. Индустрия	9106	10184	8843	9205	9481	9595	9652	9569	9719	9808	9887	-0,3	0,7	0,2	0,1
Битов сектор	3967	4037	2561	2709	2794	2806	2790	2623	2631	2670	2647	-4,3	0,9	0,0	-0,3
Брутно вътр. енерг. потребление/ БВП (toe/М€13) в т. ч. Индустрия (енергия/ БДС), 2000=100	2155	2117	2246	2307	2371	2400	2433	2464	2529	2528	2570	0,4	0,5	0,3	0,3
Битов с-р (енергия/час тен доход) 2000=100	733	599	472	415	363	319	294	273	254	230	228	-4,3	-2,6	-2,1	-1,3
Общи емисии на ПГ(Mt of CO2 eq.) -от които ЕСТЕ (обхват 2013)	100	68	37	39	35	32	29	26	25	24	22	-9,4	-0,5	-1,8	-1,4
извън ЕСТЕ	100	72	67	67	58	53	49	46	44	41	40	-3,9	-1,4	-1,6	-1,1
СО2 емисии в енерг. сектор	64,4	67,0	61,2	55,6	51,1	46,8	44,9	43,5	41,3	35,5	29,1	-0,5	-1,8	-1,3	-2,1
Централно отопление		39,4	35,6	30,0	28,4	24,7	23,1	22,1	19,9	14,4	8,1		-2,2	-2,1	-5,1
Индустрия		27,6	25,6	25,6	22,7	22,2	21,8	21,4	21,4	21,1	20,9		-1,2	-0,4	-0,2
Битов с-р	44,3	49,1	45,9	40,1	38,2	34,2	32,3	31,2	28,9	23,2	16,8	0,4	-1,8	-1,7	-3,2
ВЕИ в крайното енерг. потребл. (%) БГ	24,6	27,9	31,2	25,1	23,8	20,1	18,8	18,1	16,0	10,4	4,1	2,4	-2,7	-2,3	-7,3
ВЕИ в крайното енерг. потребл. (%) ЕС 28	10,6	9,8	3,7	4,0	4,0	3,7	3,2	2,7	2,5	2,5	2,3	-10,0	0,8	-2,2	-1,6
Брутно пр-во на ел.-енергия (GWh) БГ	1,4	1,2	1,0	1,0	0,7	0,5	0,5	0,4	0,4	0,3	0,3	-3,1	-4,0	-3,6	-1,7
Среден разход за брутното производство на ел.-	6,6	9,1	14,1	18,7	20,9	25,2	28,1	29,6	31,9	33,7	34,1				
Брутно пр-во на ел.-енергия (GWh) БГ	7,5	8,7	12,4	16,1	21,0	22,4	24,3	25,3	27,2	29,2	31,2				
Среден разход за брутното производство на ел.-	40646	43972	46017	48843	48789	49938	50487	54352	53603	53275	56749	1,2	0,6	0,3	0,6
Среден разход за брутното производство на ел.-	53	55	58	68	69	75	78	79	80	86	88	0,8	1,8	1,3	0,6

енергия (€'13/MWh) БГ																
Средна цена на ел.- енергия в секторите на крайно потребление (€'13/MWh) БГ	44	56	75	89	106	125	132	140	148	145	145	5,4	3,5	2,2	0,5	
Общо енерг. и други сметководващи р-ди (000M€13) БГ	5	7	10	11	13	15	16	18	19	20	22	6,2	3,0	2,4	1,4	
% от БВП	20,7	22,3	25,3	26,5	28,5	29,3	30,6	30,9	31,5	31,3	32,2					
Среден разход на брутното производство на ел.- енергия (€'13/MWh) ЕС 28	53	57	65	85	94	92	91	86	84	83	79	2,1	3,8	-0,4	-0,7	
Средна цена на ел.- енергия в секторите на крайно потребление (€'13/MWh) ЕС 28	0	117	136	144	153	157	161	165	165	163	163	0,0	1,2	0,5	0,1	
Общо енерг. и други сметководващи р-ди (000 M€13) ЕС 28	1056	1282	1468	1506	1791	1921	2032	2134	2234	2309	2388	3,4	2,1	1,3	0,8	
% от БВП	9,4	10,4	11,4	11,2	12,3	12,3	12,2	11,9	11,5	11,0	10,6					

Изт.: PRIMES, 2016